

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

Bureau of Rice Research and Development.

ประวัติ

บทบาทภารกิจ

สถานที่ตั้ง

ข้อมูลวิชาการ

ผลงานวิจัย

เอกสารเผยแพร่

วันพุธที่
17
กรกฎาคม
2556

หน่วยงาน
วิจัยข้าว
ส่วนภูมิภาค

โครงสร้าง
หน่วยงาน

สถานการณ์
การผลิต
และการตลาด

กรมวิชาการเกษตร

การถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบการผลิตข้าวแบบบูรณาการ Technology Transferring of Thai Ricecheck System

ลัดดาวัลย์ วรรณนุช(1) คณะ(2)

บทคัดย่อ

ระบบการผลิตข้าวแบบบูรณาการ (Thai Ricecheck System) เป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยการบูรณาการขั้นตอนการปลูกข้าวทุกขั้นตอนเข้าด้วยกันอย่างสอดคล้องกัน โดยมีการบันทึกข้อมูลและตรวจสอบผลที่ได้รับ (output) จากการปฏิบัติกิจกรรม (inputs) ต่างๆ นั้น ทั้งนี้ สถาบันวิจัยข้าว กรมวิชาการเกษตร ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก FAO เพื่อทำการจัดการฝึกอบรมให้แก่นักวิชาการเกษตร นักส่งเสริม และเกษตรกร เพื่อให้รู้จักการใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบบูรณาการนี้ เพื่อใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพดี เป็นเวลา 2 ปี (2545-2546) การผลิตข้าวแบบบูรณาการ หรือที่เรียกกันว่า Ricecheck System นี้ ไม่ได้เป็นการใช้เทคโนโลยีที่แปลกใหม่อย่างใด แต่เป็นการรวบรวมเทคโนโลยีการผลิตข้าวทุกขั้นตอน ที่ได้ผ่านการวิจัยและสรุปผลงานวิจัยที่ประสบความสำเร็จเรียบร้อยแล้ว มาจัดทำเป็นกิจกรรมหลักที่จะใช้แนะนำในระบบการผลิตข้าวเรียกว่า key activities นำมาเรียงร้อยด้วยกันอย่างสอดคล้อง และนำเอาเทคโนโลยีแบบบูรณาการเหล่านั้นมาถ่ายทอดให้เกษตรกรเรียนรู้และทำความเข้าใจ โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นขั้นตอนการตรวจสอบ ซึ่งจะต้องมีขั้นตอนการชี้แจงให้เกษตรกรรู้ว่าคำแนะนำต่างๆ ในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผลที่จะได้รับในการปฏิบัติเช่นนั้นคืออะไร (what output is ?) ขั้นตอนต่อมาคือการติดตามและตรวจสอบผลของการดำเนินการนั้นว่าปฏิบัติอย่างนี้ ผลที่ได้สามารถตรวจได้ตามที่กำหนดหรือไม่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างแบบฟอร์มเพื่อบันทึกการทำงาน เรียกว่า "แบบบันทึกข้อมูล ระบบการปลูกข้าวแบบบูรณาการ (Recording Form for Thai Ricecheck System)" ผลจากการบันทึกนี้ สามารถแสดงให้เห็นเกษตรกรเปรียบเทียบผลที่ได้จากการดำเนินการในระบบการผลิตข้าวแบบบูรณาการนี้ กับการจัดการตามแบบเดิม ประกอบการตัดสินใจว่าสามารถจะรับเทคโนโลยีนี้ได้หรือไม่

(1) สถาบันวิจัยข้าว

(2) คณะทำงานโครงการจัดการฝึกอบรมเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดี ตามคำสั่งกรมวิชาการเกษตรและคณะทำงานของศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ศูนย์วิจัยข้าวปราจีนบุรี และศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก

การดำเนินงานในปี 2545 เริ่มจากศึกษาวิเคราะห์กิจกรรมหลักที่จะต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องเพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวสูงและมีคุณภาพเมล็ดที่ดี โดยมีนักวิชาการเกษตรอาวุโสด้านการปลูกข้าว ได้กำหนดเทคโนโลยีที่เป็นกิจกรรมหลัก สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ซึ่งสามารถคัดเลือกได้ 10

กิจกรรม (key activities) คือ (1) การเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมในพื้นที่ (2) การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดี มีเปอร์เซ็นต์ความงอกสูง (3) การวางแผนช่วงเวลาปลูกข้าวที่เหมาะสมสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวที่ให้คุณภาพการสีดี เปอร์เซ็นต์ต้นข้าวสูง (4) การเตรียมดินที่ดี ปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ ลดปัญหาวัชพืช การเจริญเติบโตของต้นข้าวสม่ำเสมอ (5) ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์อย่างเหมาะสม (6) การจัดการน้ำที่ดีเพื่อให้ต้นข้าวมีเพียงพอสำหรับระยะการเจริญเติบโตต่างๆ (7) การดูแลรักษาป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว

โดยใช้ระบบผสมผสาน (8) การจัดการธาตุอาหาร ดินและปุ๋ย โดยใช้ปุ๋ยอัตรา ชนิด และ เวลาที่ต้นข้าวต้องการ (9) การตัดข้าวปน (สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพดี) 4 ครั้ง คือ ระยะแตกกอ สร้างรวงอ่อน ออกดอก และก่อนเก็บเกี่ยว (10) การเก็บเกี่ยวที่ ระยะพลับพลึง ในสภาพที่ข้าวค่อนข้างแห้ง ความชื้นประมาณ 14-15 เปอร์เซ็นต์ กิจกรรมหลัก ทั้ง 10 กิจกรรมนี้ ได้ถูกถ่ายทอดให้แก่นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม จำนวน 24 คน จากศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก และศูนย์วิจัยข้าวสกลนคร เพื่อนำไปถ่ายทอดฝึกอบรมให้เกษตรกรที่เป็นผู้ทำแปลง สาธิตการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 100 คน หลังการฝึกอบรมแล้วจัดทำแปลงทดสอบสาธิต การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และจัดงานเสนอผลงานให้เกษตรกรเข้าชมผลงาน จำนวน 660 คน และเก็บเกี่ยวผลผลิต สมเมล็ดพันธุ์ที่ได้ส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ พบว่า แบบบันทึกข้อมูลการดำเนินงานของเกษตรกรค่อนข้าง ชับซ้อนและยาวเกินไป เกษตรกรไม่เข้าใจ และไม่สามารถบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง ภาษาที่ใช้ในแบบบันทึกค่อนข้างยากสำหรับเกษตรกร สำหรับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ประมาณ 400-600 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ และเกษตรกรสามารถขายเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ทั้งหมด จากการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาทำให้คณะทำงานจะต้องปรับปรุงแบบบันทึกข้อมูลให้สั้นลงใช้ภาษาที่ง่าย เพื่อจะได้ อธิบายให้เกษตรกรเข้าใจ และปรับปรุงวิธีการให้เกษตรกรในโครงการ และในบริเวณ ใกล้เคียงมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้มากขึ้น

Copyright © 2003 Rice Research Institute. All Rights Reserved.